

Gökbayır, M., Buran, A. (2025). Sentaktik istem yapısı bakımından Kırgız Türkçesi fiil sınıfları, *Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 17-30.

SENTAKTİK İSTEM YAPISI BAKIMINDAN KIRGIZ TÜRKÇESİ FİİL SINIFLARI*

Mehmetcan GÖKBAYIR**
Ahmet BURAN***

Öz: İstem kuramı, fiil merkezli bir kuram olup fiilin kendi etrafında sözdizimsel boşluklar açma kapasitesi olarak tanımlanabilir. Bu çalışmada Kırgız Türkçesinin sözlük tabanlı bir sözdizimsel istem incelemesi yapılmıştır. Kırgız Türkçesinin, Türkiye Türkçesi gibi ulusal bir derleme sahip olmaması yapılan bu çalışmanın sözlük temelli olmasının temel sebebidir. Bu inceleme için esas alınan sözlük, Ekrem Arıkoğlu, Cıldız Alimova, Rahat Askarova ve Bilge Kağan Selçuk tarafından 2018 yılında yayımlanan iki ciltlik Kırgızca-Türkçe Sözlüğüdür. Sözlükte yer alan fiiller tek tek incelenmiş ve örnekleri doğrultusunda sözdizimsel istem yapıları belirlenmiştir. Belirlenen sözdizimsel istem yapıları için ayrı başlıklar açılıp gerekli fiiller altına yazılmıştır. İncelenen fiilin anlamı aynı başlığın altında fiille birlikte verilmiştir. Cümle örnekleri olmayan fiiller için gerekli durumlarda farklı kaynaklardan yararlanılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda Kırgızca-Türkçe sözlükte yer alan fiillerin tamamını ele almış ve bu inceleme doğrultusunda on yedi adet sentatik istem yapısı tespit edilmiştir. Tespit edilen on yedi sözdizimsel istem yapısından bir tanesi bir istemli, altı tanesi iki istemli, dokuz tanesi üç istemli, bir tanesi ise dört istemlidir.

Anahtar Kelimeler: İstem, Sözdizimi, Kırgız Türkçesi, Fiil

MAKALENİN BAŞLIĞININ İNGİLİZCESİ HEPSİ BÜYÜK HARFLE 10 PUNTO İLE YAZILMALIDIR

Abstract: Valency theory is a verb-centered theory and can be defined as the capacity of a verb to create syntactic slots around itself. In this study, it has been conducted a dictionary-based syntactic valency analysis of Kyrgyz Turkic. The primary reason for this study being dictionary-based is that, unlike Turkish, Kyrgyz Turkic does not have a national corpus. The dictionary used as the primary source for this analysis is the two-volume 'Kyrgyz-Turkish Dictionary' published in 2018 by Ekrem Arıkoğlu, Cıldız Alimova, Rahat Askarova, and Bilge Kağan Selçuk. Verbs listed in the dictionary were examined one by one and their syntactic valency structures were identified based on the provided examples. Separate headings were created for the identified valency structures, and relevant verbs were listed under these headings. The meaning of each analyzed verb was provided alongside it under the same heading. In cases where example sentences were missing, additional sources were consulted as needed. As a result of the study, all verbs in the 'Kyrgyz-Turkish Dictionary' were analyzed, and seventeen syntactic valency structures were identified.

* Bu çalışma Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Dili Anabilim Dalı Doktora Programı çerçevesinde Prof. Dr. Ahmet Buran danışmanlığında hazırlanan "Türkiye Türkçesi ve Kırgız Türkçesinde İstem Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma" adlı doktora tez çalışmasından üretilmiştir.

** İnsani ve Sos. Bil. Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Dili Doktora Öğrencisi, El-mek: gokbayir.mehmetcan@yandex.com

ORCID ID: 0000-0002-9850-4228

*** Prof. Dr. İnsani ve Sos. Bil. Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, El-mek: buran.ahmet@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-8430-1008

Among these identified structures one is monovalent, six are bivalent, nine are trivalent, and one is quadrivalent.

This research provides significant insights into the syntactic organization of Kyrgyz Turkic verbs and lays a foundation for comparative studies with other Turkic dialects.

Keywords: Valency, Syntax, Kyrgyz Turkish, Keywords, Verb.

İstem genel bir ifadeyle, sözlüksel bir unsurun sözdiziminde başka unsurlar tarafından doldurulacak boşluklar açma kapasitesi olarak tanımlanabilir. İstem terimine benzer yaklaşımlar, farklı terimlerle dönem dönem Arap ve Avrupa coğrafyalarında ele alınmıştır. (Sağlam, 2020, s. 6). İstem üzerine pek çok araştırmacı incelemeler yapmıştır. Fakat bu araştırmacılardan Lucien Tesnière, 1934 ve 1959 yıllarında yapmış olduğu çalışmalarla istemi yönetsel bir metod haline getirmesiyle istem dilbilgisinin kurucusu sayılmaktadır (Sağlam, 2020, s. 6). Tesnière'in istem kategorisine ilk yaklaşımı yalnızca fiilin niceliksel istem yapısıyla sınırlı kalmıştır. Dolayısıyla fiilin niteliksel yapısını ele almamış ve çalışmasına dahil etmemiştir (Aydın Özkan, 2018, s. 79). Tesnière'den sonra yapılan istem çalışmaları, istem dilbilgisinin sınırlılıklarını genişletmiş ve kurama farklı bir bakış açısı kazandırmıştır. Araştırmacılar istemin evrensel olması şartıyla belirli düzeylerde ele alınmasını ve geliştirilmesini savunmuştur (Sağlam-Buran, 2022, s. 293). İstemi çeşitli düzeylerde inceleyen ilk araştırmacı Ruzicka'dır. Ruzicka (1978) çalışmasında istemi, *anlambilimsel istem, sözdizimsel istem ve edimsel İstem* olmak üzere üç düzeyde ele almıştır. Helbig ve Schenkel, Almancadaki eylemlerin istemleri ve dağılımlarını inceledikleri "*Wörterbuch zur Valenz un Distribution deutscher verben*" (1983) adlı sözlükte istemi; *mantıksal istem, anlamsal istem ve sözdizimsel istem* olarak üç düzeye ayırmıştır (Aydın Özkan, 2018, s. 89). Bu çalışmanın konusu oluşturan temel unsurlardan birisi olan sözdizimsel istem ise şu şekilde açıklanabilir:

"*Sözdizimsel istem ya da tamlayıcılar, mantıksal yapıdaki istem boşluklarının ve bu boşlukları dolduran semantik katılanların yüzey yapıdaki şekilsel gerçekleştirmeleridir.*" (Doğan, 2011, s. 37)

1. Sözdizimsel İstem Düzeyi

İstem dilbilgisi, Tesniere'den sonra istemi üç düzeyde ele almaya başlamıştır. Bunlardan ilki fiilin nicel değerlerinin yani sayısal olarak katılanların belirlendiği ve her dilde aynı olan, evrensel olan Mantıksal İstem düzeyidir. Mantıksal istem düzeyinde katılanların nicel değerleri belirlendikten sonra Anlamsal İstem düzeyinde, fiilin anlamsal değişkesine göre katılanların anlamsal rolleri belirlenir. Son istem düzeyi olan Sözdizimsel istem düzeyinde ise belirlenen sınırlılık ve kapsamlar çerçevesinde katılanlar yüzey yapıya aktarılarak dilbilgisel olarak kabul edilebilir bir tümce oluşur. Her dilin bünyesinde barındırdığı fiillerin, belirli ve sözdizimsel cümle yapılarına sahip olduğu gözlemlenebilir (Yılmaz, 2016, s. 386). Bu düzeyde, anlamsal istem düzeyinde belirlenen roller ve sınırlılıklarla beraber tamlayıcıların hangi sözdizimsel işlev ve hangi tamlayıcı tipiyle cümlede yer alacakları ve eyleme hangi durum ekleriyle bağlanacakları belirlenir (Sağlam-Buran, 2022, s. 295). Fiil, cümlelerin dilbilgisel ve anlamsal olarak doğru bir şekilde oluşabilmesi için bağımsal olarak cümleye dâhil edeceği tamlayıcılarına karşı seçici ve sınırlayıcıdır (Karacan, 2022, s. 170). Sözdizimsel istem yapılarının işlenmesi, fiilin sahip olduğu anlam değişkelerinin sebep olduğu değişimlerinin incelenmesinde ve sözlükçülük çalışmalarında fiillerin sözdizimsel çevresini belirlenmesinde önemli yer tutmaktadır. Bu doğrultuda bu çalışmada Kırgız Türkçesinde yer alan fiillerin sözdizimsel istem yapısı bakımından sınıflandırılması yapılmıştır.

2. İnceleme

Bu çalışmada Kırgız Türkçesinde yer alan fiillerin sahip olduğu sözdizimsel yapılar incelenmiştir. Kırgız Türkçesinde fiillerin oluşturduğu sözdizimsel yapılar, fiillerin sözlük

anlamından ve sözlük anlamı için verilen örneklerden hareketle belirlenmiştir. Bu yapıların tespit edilmesinde Ekrem Arıkoğlu, Cıldız Alimova, Rahat Askarova ve Bilge Kağan Selçuk tarafından 2018 yılında yayımlanan iki ciltlik Kırgızca-Türkçe Sözlük esas alınmıştır. Her fiilin farklı anlam değişkelerinden hareketle yapılar incelenmiş ve sonuç bölümünde gerekli cümlelerle örneklendirilmiştir. Sözdizimsel istem yapısında yer alan katılanlar köşeli parantez ile aldıkları durum ekine göre farklılık göstererek [kim], [kimi] vb. olarak gösterilmiştir.

1. [kim] + Fiil

Abcal-; A1 "Güzelleşerek büyümek"
Abdıra-; A1 "Korkudan ne yapacağını bilememek"
Acılda-; A1 "Hiç durmadan avlamak"
Adaş-; A3 "Yanılmak", A5 "Doğru yoldan çıkmak"
Ak-; A4 "Akmak"
Aksa-; A1 "Topallamak", A2 "Tam olmamak, eksik olmak"
Alcı-; A1 "Bunamak", A2 "Saçmalamak"
Alcıra-; A1 "Açılmak, gevşemek"
Añka-; A1 "Çok susamak"
Añkı-; A1 "Mis kokmak"
Apırt-; A1 "Abartmak", A2 "Abartılı konuşmak"
Arı-; A1 "Yılmak"
Art-; A1 "Çoğalmak", A2 "Yükselmek"
Ayık-; A1 "İyileşmek"
Aylan-; A3 "Dönmek, sapmak", A4 "Kendi etrafında dönmek", A16 "Geride bırakmak"
Aynı-; A3 "Kafayı yemek"
Az-; A3 "Zayıflamak", A6 "Fakir olmak", A7 "Sinirlenmek"
Bakır-; A1 "Bağırmak"
Barılda-; A1 "Yüksek ses çıkarmak", A2 "Yüksek sesle konuşmak"
Becire-; A1 "Durmadan anlamsız konuşmak"
Bez-; A2 "Hızlı bir şekilde kaçmak", A3 "Koşmak"
Bıkşı-; A1 "Kötü kokmak"
Bılcı-; A1 "Kötü kokmak"
Bırılma-; A2 "Fışıldamak, burun çekince çıkan ses"
Bırby-; A1 "Yüzünü buruşturmak"
Bış- (I); A1 "Pişmek", A2 "Meyve olgun duruma gelmek", A4 Olgunlaşmak", A6 "Üzülme"
Bol-; A4 "Gerçekleşmek"
Bök-; A2 "Kıpırdamadan gizlenip yatmak", A3 "Kalkmadan yatıp kalmak"

Bört-; A1 "Kabarmak", A3 "Koşmak"
Bulk-; A3 "Silkmek"
Buyuk-; A3 "Donmak"
Bül-; A1 "Kırılmak", A2 "Perişan olmak"
Bürk-; A3 "Serpme"
Büt-; A1 "Bitmek", A2 "Sona ermek", A6 "Kaybolmak"
Caa-; A1 "Yağmak"
Calçay-; A1 "Sevinçten ağzı kulaklarına varmak"
Can-; A1 "Sökülmek", A2 "Şişi inmek", A4 "Eski haline dönmek"
Cañç-; A3 "Haşatı çıkmak, bozulmak"
Carı-; A1 "Rahata kavuşmak"
Carı- (II); A1 "Aydınlan-"
Caşa-; A1 "Yaşamak"
Caşı-; A1 "Gözü yaşarmak", A2 "Halsizleşmek", A3 "Eriyip tekrar katı hale gelmek", A4 "Biraz yağmak"
Ceñ-; A4 "Zorlukları, engelleri aşmak"
Cıdı-; A1 "Dökülmek"
Cıl-; A1 "İlerlemek", A3 "Farkettirmeden uzaklaşmak", A4 "Gelişmek"
Cılı-; A1 "Isınmak", A2 "Alışmak"
Cötöl-; A1 "Öksürmek"
Cumşa-; A1 "Yumuşamak", A2 "Sakinleşmek"
Cügür-; A2 "Koşmak"
Cür-; A5 "Yürütülmek", A6 "Çalışmak", A8 "İlerlemek", A9 "Sel basmak", A10 "Esip geçmek", A11 "Hamle yapmak", A12 "Olmak, yapılmak", A16 "Bozulmuş motor çalışmaya başlamak"
Çaalı-; A1 "Yorulmak"
Çakır-; A3 "Ötmek"
Çal-; A14 "Çıkmak, yüzünü göstermek", A16 "Yayılmak"
Çañka-; A1 "Susamak"
Çarça-; A1 "Yorulmak", A2 "Ölmek"
Çıç-; A1 "Sıçmak"
Çimkir-; A1 "Sümkürmek"
Çiren-; A1 "Kolları germek"

Çiri-; A1 "Çürümek", A2 "Yıpranmak", A3 "Sağlamlığını yitirmek"
Çök-; A1 "Deve, sığır yere oturmak"
Çurka-; A3 "Bir işle uğraşmak"
Delbire-; A1 "Kıyırdamak", A4 "Sevinçten uçmak", A5 "Her şeyi unutmak", A6 "Sersemlemek", A7 "Uçuşmak"
Ele-; A5 "Kar yağmak"
Esey-; A1 "Büyümek", A2 "Bayılmak", A3 "Kendini kaybetmek"
Esir-; A1 "Böbürlenmek", A2 "Esrimek", A3 "Kudurmak"
Ik-; A1 "Yakınlaşmak"
İldıra-; A2 "Eski püskü görünümde olmak"
İmşı-; A1 "Hafif terlemek"
İmtra-; A1 "Halsizleşmek"
I,,gıra-; A1 "Gürlemek"
I,,k1-; A1 "Yoğun, fazla, çok olmak"
İpira-; A1 "Dökülmek"
İsı-; A1 "Isınmak", A2 "Ateşlenmek", A3 "Hararet basmak"
İşkır-; A1 "Islık çalmak", A2 "Uğuldamak"
İyla-; A1 "Ağlamak"
İzgi-; A1 "Savrula savrula yükselmek", A2 "Yayılmak"
İri-; A1 "Süt, ayran bozulmak", A2 "Bozguna uğramak"
Kabış-; A2 "Bir şey hareket edemez olmak", A3 "Çok acıkmak"
Kabış- (II); A1 "Dalaşmak", A2 "Ağız kavgası etmek, A4 "Çarpmak"
Kaç-; A4 "Kaçmak, yok olmak"
Kagıl- (II); A1 "Kurban olmak"
Kakşa-; A1 "Hiçkırarak ağlamak"
Kakşa- (II); A1 "Çok üşümek", A2 "Sızlamak, ağrımak"
Kal-; A2 "Nicelik belirten miktrada bulunmak", A6 "Kalmak, yapılmamak"
Kan-; A1 "Kanmak, doymak"
Kargı-; A1 "Sıçramak", A2 "Yükselmek"
Kayna-; A1 "Kaynamak", A2 "Pişmek", A3 "Mayalanmak", A4 "Şiddetlenmek", A5 "Çoğalmak", A6 "Artmak", A8 "Kalkmak"
Kedey-; A1 "Küçük görünmek"
Kel-; A5 "Esmek", A6 "Başlamak", A7 "Belli bir zamana ulaşmak", A9 "Algılamak", A11 "Gerçekleşmek"
Kemi-; A2 "Azalmak"

Kenel-; A1 "Genişlemek", A3 "Rahatlamak"
Ket-; A2 "Yok olmak"
Kıça-; A1 "Çoğalmak", A2 "Durumu zorlaştırmak"
Kıçış-; A1 "Kaşınmak"
Kımyı-; A1 "Gizilice sevinmek"
Kızı-; A1 "Kızıışmak", A3 "Hızlanmak", A4 "Heyecanlanmak", A5 "Kızarmak", A7 "Artmak"
Kidir-; A2 "Dikilmek"
Kir-; A16 "Sis, duman çökmek", A27 "Kış yaz vb. gelmek, A29 "Etkisini göstermek"
Koro-; A1 "Eksilmek"
Koroy-; A1 "Sivrilme"
Koş-; A4 "Ağıt yakmak", A5 "Doğaçlamak"
Köbür-; A1 "Köpürmek"
Köç-; A3 "Çökmek"
Köp-; A1 "Şişmek", A2 "Kabarmak"
Köşü-; A1 "Mayışmak"
Kubar-; A1 "Solmak", A2 "Tazelikliğini yitirmek, A3 "Ağarmak", A4 "İnat etmek"
Kula-; A1 "Düşmek", A3 "Yatmak", A4 "Yenilmek", A5 "Yönetim gücünü kaybetmek", A8 "Yıkılmak"
Kurga-; A1 "Kurumak", A2, "Bitki kurumak" A3 "Akarsu, göl kurumak", A4 "Sertleşmek", A5 "Dinmek"
Kuru-; A1 "Bitmek", A2 "Eziyet çekmek"
Kus-; A1 "Kusmak"
Kuura-; A1 "Kurumak", A2 "Bitki kurumak"
Kübürö-; A1 "Mırıldanmak"
Küy-; A1 "Yanmak", A2 "Tutuşmak", A3 "Alev almak", A4 "Kömür olmak", A5 "Isı ve ışık vermek", A6 "Yanarak cansız duruma gelmek", A8 "Kızarmak", A9 "Ateşi çıkmak", A10 "Bozulmak", A11 "Değerini yitirmek, A12 "İftiraya uğramak", A20 "Parıldamak"
Küyşö-; A2 "Omuz silmek", A3 "Titremek"
Küyük-; A1 "Nefes nefese kalmak", A2 "Nefesi daralmak", A3 "Nefesi kesilmek"
Maara-; A1 "Melemek"
Maşık-; A1 "Alışmak", A2 "Alıştırma yapmak"
Mayış-; A1 "Eğilmek", A3 "Kırılmak"
Melci-; A1 "Yükselmek"

Moko-; A1 "Körleşmek", A2 "Değer ve önemini kaybetmek"
Möörö-; A1 "Böğürmek"
Murçuy-; A1 "Surat asmak"
Muun-; A1 "Boğulmak", A2 "Nefesi daralmak"
Müçü-; A3 "Bitkin düşmek"
Noyu-; A1 "Yorulmak"
Obdul-; A1 "Eğilmek"
Okşu-; A1 "Midesi bulanmak"
Onto-; A1 "İnlemek"
Oñ-; A1 "Rengi solmak"
Oñ- (II); A2 "Mesut olmak", A3 "İyileşmek"
Oo-; A1 "Yük vb. bir yana eğilmek", A2 "Yer değiştirmek", A6 "Zaman, vakit geçirmek"
Ooru-; A1 "Ağrımak", A2 "Hastalanmak"
Orgu-; A1 "Fışkırmak"
Otur-; A6 "Gelin olmaya razı olmak", A8 "Eğlenerek zaman geçirmek", A9 "Hapis yatmak"
Oygon-; A1 "Uyanmak", A2 "Bitkiler yeşermeye başlamak", A3 "Canlanmak", A4 "Depreşmek"
Oyno-; A1 "Oynamak", A2 "Hareket etmek", A3 "Şaka yapmak", A9 "Değişiklik göstermek"
Öç-; A1 "Sönmek", A2 "Solmak", A3 "Ölmek", A4 "Değerini kaybetmek", A5 "Unutulmak", A6 "Sesi kesilmek"
Ökür-; A1 "Bağırarak"
Öl-; A1 "Ölmek", A2 "Rezil olmak"
Ön-; A1 "Bitmek", A2 "Gelişmek"
Öñ-; A1 "Eğilmek"
Ös-; A1 "Yetişmek", A2 "Büyüme", A3 "Gelişmek", A4 "Artmak"
Öt-; A2 "Zaman aşmak", A9 "Vefat etmek", A20 "Bitmek"
Sası-; A1 "Pis kokmak"
Sayra-; A1 "Ötmek", A2 "Şakılamak", A3 "Güzel ses çıkarmak (enstrüman)"
Saksay-; A1 "Saçları, tüyleri dağılmak"
Sazar-; A1 "Sararmak"
Sebele-; A1 "Sepelemek"
Semir-; A1 "Semirmek", A2 "Kilo almak", A3 "Beslenmek"
Sendel-; A1 "Sendelemek", A2 "Şaşırmak, A3 "Yolunu sapıtmak"
Seney-; A1 "Donup kalmak"

Seşsel-; A1 "Sallanmak"
Sergi-; A1 "Serinlemek", A2 "Ferahlamak", A3 "Kurumak", A4 "Dinlenmek"
Sıdır-; A2 "Dikkatli bakmak"
Sıltı-; A1 "Aksamak"
Sın-; A1 "Kırılmak", A3 "Bozulmak", A5 "Şiddetli ağrımak"
Sıray-; A2 "Düşmek", A3 "Böbürlenmek", A4 "Kısa olmak"
Sızda-; A1 "Sızlamak"
Siñ-; A2 "Sindirilmek"
Siy-; A1 "İşemek"
Sok-; A4 "Esmek"
Sool-; A1 "Çekilmek", A2 "Yok olmak", A3 "Tükenmek", A4 "Kurumak"
Suu-; A1 "Soğumak", A3 "At eğitilmek"
Sürsü-; A1 "Kurumak"
Süylö-; A1 "Konuşmak"
Şaş-; A2 "Telaşlanmak"
Tal-; A1 "Uyuşmak", A2 "Bayılmak", A3 "Yorulmak"
Tam- (II); A1 "Tutuşmak"
Tara-; A2 "Taramak", A3 "Yayılmak", A4 "Dağılmak", A5 "Yok olmak"
Taşı-; A1 "Taşmak", A2 "Akarsu vb. taşmak", A3 "Sayı artmak"
Tın-; A2 "Dinlenmek", A3 "Durmak"
Tırış-; A1 "Kırışmak", A4 "Kasılmak"
Titire-; A1 "Titremek", A2 "Üşümek", A3 "Korkudan titremek"
Tokto-; A2 "Bozulmak, çalışmamak", A3 "Dinmek"
Tol-; A1 "Dolmak"
Tomuk-; A1 "Donmak"
Tomuy-; A1 "Şişmek"
Tonkoy-; A1 "Eğilmek"
Toñ-; A1 "Donmak"
Toy-; A1 "Doymak"
Toz-; A1 "Ufalanıp toz olmak", A2 "Dağılmak", A3 "Eskimek"
Tök-; A6 "Yağmur şiddetli yağmak"
Tun-; A1 "Durulmak"
Tun- (II); A1 "Edinmek"
Tur-; A13 "Kalkmak", A14 "Çalışmamak"
Tut-; A2 "Kabul etmek", A5 "Ortaya çıkmak"
Tuu-; A2 "Doğurmak"
Tüş-; A4 "Düşmek", A19 "Çoğalmak", A20 "Eksilmek", A21 "Yağmak"

Uç-; A1 "Uçmak", A7 "Uçuşmak", A9
"Hızlı geçmek"
Ukta-; A1 "Uyumak"
Ulu-; A1 "Ulumak", A2 "Ses çıkarmak",
Uyu-; A1 "Uyuşmak", A2 "Koyulaşmak",
A3 "Yoğunlaşmak"
Ür-; A1 "Ürümek"
Ürpöy-; A1 "Saçı, başı dağılmak"
Üşür-; A1 "Oflamak"
Üşü-; A1 "Üşümek"

2. [kim] + [ne] + fiil

Aç-; A10 "Açmak, geçişi sağlamak"
Al-; A6 "Meyveye durmak", A14
"Yakalamak", A20 "Zararlı bir şeye
uğramak"
Art- IV; A1 "Silmek, temizlemek"
Ayda-; A8 "Ekim yapmak", A9 "Tarla
sürmek"
Aylan-; A5 "Dönmek, süre hesap
tamamlanmak"
Ayt-; A2 "Haber vermek"
Bas-; A11 "Duman, sis basmak"
Ber-; A5 "Göndermek, çekmek"
Bıç-; A1 "Biçmek"
Bil-; A1 "Bilmek, bir şeyi anlamış
öğrenmiş olmak"
Bol-; A5 "Olmak, bir işte çalışmak"
Cabdı-; A2 "Süslemek"
Cak- (II); A1 "Yakmak"
Cala-; A2 "Aşındırmak"
Calda-; A2 "Kiralamak"
Cap-; A3 "Yapıştırıp pişirmek"
Car-; A1 "Yarmak, kırmak"
Casa-; A3 "Yapmak hazırlamak"
Cay-; A4 "Yaymak, gütmek"
Caz-; A1 "Yazmak"
Cıy-; A5 "Biriktirmek"
Ciber-; A2 "Yönelmek, yaymak"
Cut-; A2 "Hava almak"
Çak-; A1 "Yakmak", A4 "Sokmak"
Çakır-; A4 "Yüksek sesle şarkı söylemek"
Çal-; A15 "Parlamak", A17 "Vurarak veya
sürterek ses çıkarmak"
Çap-; A3 "Biçmek, ekin, ot kesmek"
Çek-; A3 "Sigara, nargile vb. içmek"
Çert-; A3 "Aşık oyununda aşığı vurmak"
Ek-; A2 "Dikmek, yetiştirmek"
İç-; A1 "İçmek", A2 "Yemek"
Kak-; A8 "Kanat çırpma"

Kakşa-; A3 "Şarkı, türkü söylemek"
Kayrı-; A1 "Hayvan gütmek"
Kayt-; A2 "Meyve almak, yarar elde
etmek"
Kaz-; A2 "Kazmak", A4 "Maden kazmak",
A6 "Bir şeyi yerinden çıkarmak"
Kert-; A8 "Kesmek, doğramak, yarmak"
Koru-; A2 "Peşinde olmak"
Kotor-; A10 "Değiştirmek"
Kör-; A3 "Görmek", A5 "Almak", A9
"Sahip olmak", A15 "Seyretmek"
Kötör-; A2 "Kaldırmak"
Kubul-; A1 "Kılık değiştirmek", A4
"Değişmek"
Kur-; A1 "Kurmak", A2 "Tesis etmek", A3
"Toplamak"
Kuu-; A3 "Aramak bulmaya çalışmak"
Kuuru-; A3 "Yağda pişirmek"
Kübü-; A2 "Silkelemek", A3 "Üstündeki
şeyleri dökmek"
Saa-; A1 "Sağmak"
Saba-; A2 "Yünü dövüp kabartmak"
Sal-; A3 "İnşa etmek", A15 "Kartalla
avcılık yapmak", A18 "Yavru atmak", A20
"İliştirmek"
Say-; A6 "Savaşta yenmek, yok etmek"
Sız-; A4 "Şerit veya kurdele yapmak"
Sok-; A2 "Kalbi çarpmak", A3 "Örmek"
Sor-; A1 "Emmek, somurmak"
Süylö-; A3 "Konuşmak"
Tap-; A5 "Maruz kalmak", A6
"Doğurmak"
Tart-; A6 "Tartmak", A7 "Müzik aleti
çalmak", A11 "Herhangi bir renk almak",
A16 "Bir şeyin resmini yapmak"
Tep-; A8 "Sürmek, kullanmak"
Tıt-; A3 "Tiftiklemek, kabartmak"
Tik-; A1 "Giysi vb. dikmek"
Tile-; A2 "İstemek"
Tiy-; A2 "Değmek, eline ulaşmak"
Toku- (II); A3 "Yazmak"
Tos-; A5 "Ağırlamak", A6 "Yakalamak",
A7 "Önlemek, karşılamak"
Törö-; A1 "Doğurmak"
Tuu-; A1 "Doğurmak", A4 "Artmak"
Tüş-; A5 "Başlamak, olmak"
Tüz-; A1 "Kurmak, yapmak", A2
"Oluşturmak"
Uk-; A1 "Duymak, işitmek"

Ur-; A4 "Bir şeyi fırlatmak", A6 "Örmek, onarmak"

3. [kim] + [kimi] + fiil

Aç-; A1 "Açmak", A4 "Bir kuruluş açmak", A7 "Utangaçlığı gidermek", A8 "Toplantıyı başlatmak"
Akıy-; A1 "Göz dikmek", A2 "Dört gözle beklemek", A3 "Çok istekli olmak"
Al-; A4 "Kabul etmek", A7 "Yenmek", A8 "Kellesini uçurmak", A9 "Kesmek", A12 "Fethetmek"
Alka-; A1 "İyi dileklerde bulunmak"
Añtar-; A1 "Ters çevirmek", A2 "Toprağı sürmek", A3 "Didiklemek"
Arba-; A1 "Büyülemek, celbetmek"
Asıra-; A2 "Evladı gibi korumak"
Aş-; A1 "Aşmak"
At-; A2 "Fırlatmak"
Aya-; A1 "Acılamak"
Ayda-; A4 "Araç, araba sürmek", A6 "Kovmak", A7 "Temizlemek"
Ayır-; A1 "Yırtmak", A2 "Vücudu kanatmak", A5 "Kurtarmak", A6 "Ayırmak", A8 "Bir yeri bir şeyle bölmek",
Aylan-; A2 "Gökyüzünde dolanmak"
Bak-; A1 "Bakmak", A2 "Beslemek", A3 "İlgilenmek", A5 "Tedavi etmek"
Barda-; A1 "Gözlerini büyüterek kırıştırmak"
Bas-; A2 "Basmak", A3 "Kaplamak", A4 "Baskın yapmak", A8 "Çiğnemek", A9 "Sıkıştırarak yerleştirmek", A10 "Biçmek"
Bayka-; A1 "Fark etmek", A4 "Dikkat etmek"
Becire-; A2 "Uzun uzun anlatmak"
Beze-; A1 "Süslemek"
Bıldıra-; A1 "Mırıldanmak"
Bış- (II); A1 "Çalkalamak"
Bil-; A4 "Yönetmek", A6 "Öğrenmek"
Bogo-; A1 "Engellemek"
Bögö-; A1 "Yolunu kapatmak", A2 "Önlemek"
Böl-; A5 "Ayırmak", A6 "Fark etmek", A9 "Ara vermek"
Bört-; A2 "Kabarmak"
Bul-; A1 "Yolmak"
Bulga-; A1 "Sallamak"
Bulga- (II); A1 "Kirlletmek", A2 "Suç atmak"

Bulk-; A1 "Silkmek", A2 "Bir şeyi şiddetle çekmek"
Bur-; A1 "Bir şeyin yönünü değiştirmek", A2 "Değiştirmek"
Buta-; A1 "Budamak"
Buu-; A1 "Sıkı bağlamak", A3 "Geçişi engellemek", A4 "Engel olmak"
Buz-; A1 "Bozmak", A2 "Düzen bozmak", A3 "Geçersiz duruma getirmek", A4 "Çiğnemek", A5 "Değiştirmek", A7 "İhlal etmek", A8 "Bölmek", A10 "Dağıtmak", A11 "İptal etmek", A12 "Zarar vermek", A13 "Çalışamaz hale getirmek"
Bük-; A1 "Bükmek", A2 "Katlamak"
Bür-; A2 "Dikmek", A3 "Kıvırmak"
Bürk-; A1 "Püskürtmek"
Büt-; A3 "Bitirmek", A4 "Mezun olmak"
Cabdı-; A1 "Tedarik etmek"
Cak- (II); A2 "Yakmak"
Cala-; A2 "Yalamak"
Calga-; A1 "Ulamak"
Cama-; A1 "Yamamak"
Canç-; A2 "Vurmak"
Canı-; A1 "Burmak", A3 "Göz ucuyla süzmek"
Cap-; A1 "Kapatmak", A2 "Üzerini örtmek", A4 "Yayılmak", A5 "Hesabı ödemek", A6 "Gizlemek", A10 "Kaplamak", A11 "Kilitlemek"
Car-; A2 "Yarmak", A7 "Kuşatmadan çıkarmak"
Carat-; A1 "Yaratmak", A2 "Beğenmek"
Casa-; A1 "Bitirmek", A5 "Gerçekleştirmek"
Cay-; A1 "Yaymak", A2 "Duyurmak"
Cayka-; A2 "Sıvazlamak"
Caz- (II); A1 "Sermek", A3 "Gidermek"
Ce-; A8 "Perişan etmek", A9 "Tedirgin etmek"
Cık-; A6 "Su vermek"
Cıy-; A3 "Biriktirmek", A6 "Tüm gücünü toplamak", A9 "Dizginlemek"
Cire-; A3 "Mücadele etmek", A4 "Yarmak"
Con-; A1 "Yontmak"
Coru-; A1 "Yorumlamak"
Cöndö-; A1 "Düzenlemek"
Cubat-; A1 "Teselli etmek"
Cul-; A1 "Yolmak", A2 "Zorla elde etmek"
Cum-; A1 "Yummak"

Cuu-; A1 "Yıkamak"
Cuuru-; A1 "Yoğurmak"
Çaç-; A2 "Dağıtmak", A4 "Saçıp savurmak", A6 "Isı ve ışık yaymak"
Çak- (II); A1 "Kırmak, parçalamak"
Çakır-; A1 "Davet etmek", A2 "Seslenmek"
Çal-; A3 "Kesmek", A4 "Gözetlemek",
Çan-; A1 "Hor görerek beğenmemek"
Çap-; A6 "Yontarak üretmek"
Çeç-; A1 "Çözmek", A2 "Çıkarmak"
Çek-; A2 "Koşmak"
Çek- (II); A1 "Kazımak, nakşetmek"
Çel-; A1 "Karnını yarmak", A2 "Kazmak", A4 "Rüzgarı, yeli savurmak"
Çene-; A1 "Ölçmek"
Çert-; A2 "Müzik aleti çalmak", A4 "Tıklatmak"
Çiy-; A1 "Çizmek", A2 "Yazı yazmak", A3 "Geçersiz kılmak", A4 "Bıçakla yaralamak"
Çoy-; A1 "Germek", A2 "Uzatmak"
Çuku-; A1, A2 "İfşa etmek", A3 "Kurcalamak", A4 "Deşmek"
Çulga-; A2 "Sarmak, kuşatmak"
Çulgu-; A1 "Kafasını sallamak"
Eerçi-; A1 "Peşine takılmak"
Ege-; A2 "Keskinleştirmek"
Ele-; A4 "Elemek"
Eşit-; A1 "İşitmek"
Ez-; A1 "Ezmek", A2 "Sıkıntıya sokmak", A4 "Yıpratmak"
İl-; A2 "İliştirmek"
İmer-; A1, A3 "Kıvırmak", A4 "Savurmak", A6, A7 "Kıskıvrak yakalamak", A9 "İşgal etmek"
İter-; A1 "İttirmek"
İy-; A1 "Eğmek, bükmek"
Kaala-; A2 "Evlenmek istemek", A4 "İlgi duymak"
Kaarı-; A2 "Kavurmak", A3 "Azarlamak"
Kaca-; A1 "Kemirmek", A2 "Aşındırmak", A3 "Azarlamak", A4 "İçini kemirmek", A5 "Kaşımak"
Kada-; A2 "Saplamak", A3 "Oyun dışı bırakmak"
Kak-; A3 "Silkmek", A6 "Müzik aleti çalmak", A7 "Dizgin sallamak", A11 "Saat çalışmak", A14 "Azarlamak", A16 "Kovmak", A17 "Çarpmak"

Kama-; A3 "Kuşatmak"
Kama- (II); A1 "Kamaşmak"
Kara-; A1 "Bakmak", A2 "Soruşturmak", A6 "İlgilenmek", A9, A10 "Gözden geçirmek", A12 "Bir şeyin yüzü bir yöne bakmak"
Karga-; A1 "Beddua etmek"
Karma-; A4 "Tutmak", A5 "Ele geçirmek", A6 "Çekip çevirmek", A9 "Hatırlamak", A10 "Kendini tutmak", A11 "Yönetmek"
Kaşı-; A1 "Kaşımak"
Kat-; A1 "Gizlemek", A2 "Gizli bir yere koymak", A3 "Duyurmamak", A4 "Esirgemek"
Kat- (II); A1 "Yular takmak"
Kayı- (II); A1 "Kumaşı dikmek", A5 "Sıyırmak"
Kayra-; A2 "Kışkırtmak"
Kayrı-; A3 "Çevirmek", A4 "Burkmak", A5 "Kıvırmak", A6 "Geri vermek", A7 "Tekrarlamak", A8 "Bükmek"
Kaysa-; A1 "Yok etmek", A2 "Parçalamak"
Kaz-; A5 "Çok çalışmak"
Keç-; A2 "Yaşayıp geçirmek", A3 "Yakınından geçmek"
Keç- (II); A3 "Affetmek"
Kenel-; A2 "Sahip olmak"
Kent-; A1 "Yok etmek"
Kert-; A1 "Kertmek", A7 "Katletmek", A10 "Kemirmek"
Kes-; A2 "Bıçakla çizmek", A4 "Azaltmak", A6, A8 "Kesmek", A9 "Kesici aletle yaralamak", A10 "Alıkoyup vermemek"
Kez-; A1 "Gezmek"
Kıdır-; A1 "Gezmek"
Kıpçı-; A3 "Sıkıştırmak", A5 "Konuşma esnasında bir şeyler eklemek", A6 "Bahsetmek"
Kıs-; A4 "Kırpamak"
Kıt-; A1 "Gizlemek", A2 "Çalmak"
Kıy-; A1 "Kesmek", A4 "Kesmek"
Kıy- (II); A1 "Kıymak, feda etmek"
Kıyna-; A2 "Üzmek, üzüntü vermek"
Kızgan-; A3 "Korumak"
Kir-; A21 "Batmak"
Kontor-; A1, A2 "Rahatsız etmek", A3 "Devirmek", A4 "Kaşıyarak çıkarmak", A5 "Toprak sürmek"

Kopşo-; A2 "Yontarak düzeltmek"
Korgo-; A1 "Korumak", A3 "Savunmak",
A4 "Haklı göstermeye çalışmak", A6
"Değişikliğe uğramasını önlemek"
Koru-; A1 "Korumak"
Kotor-; A1 "Değiştirmek", A3 "Çevirmek"
Koy-; A5 "Sergilemek", A6 "Çalıştırmak",
Kozgo-; A5 "Hareket ettirmek", A6
"Bahsetmek", A7 "Söylemek", A8
"Soruşturmak başlatmak", A11 "Nüks
etmek"
Köksö-; A1 "Dilemek", A2 "Özlemek"
Köm-; A1 "Gömmek", A2 "Defnetmek"
Kör-; A6 "Denemek", A17 "Gezmek", A18
"Ziyaret etmek"
Kösö-; A1 "Ateşi karıştırmak"
Kötör-; A1 "Kaldırmak", A3 "Yükseltmek,
A8 "Sabretmek", A9 "Üstlenmek", A11
"Vuracak gibi kaldırmak", A12 "Yukarı
doğru hareket ettirmek", A15 "Ortaya
koymak", A17 "Önermek", A18
"Karşılama", A19 "Kucağına almak",
A20 "Çadırın kapısını açmak", A22
"Cenazeyi kaldırmak", A23 "Taşımak"
Kuu-; A5 "Uymak", A7 "Kovalamak"
Kuuru-; A4 "Kavurmak"
Kübü-; A1 "Silkmek", A4 "Bitirmek", A5
"Kovmak", A6 "Sökmek"
Kübürö-; A2 "Mırıldanarak söylemek"
Küsö-; A1 "İstemek"
Küt-; A3 "Ağırlamak", A5 "Sahip olmak",
A6 "Karşılama"
Melce-; A1 "Düşünmek"
Min-; A1 "Binmek"
Oku-; A3 "Sözlü olarak söylemek", A6
"Bir şeyin anlamını çözmek"
Olu-; A1 "Oymak"
Omkor-; A2 "Devirmek"
Oyno-; A4 "Rol almak", A7 "Bir işi
becermek"
Ölçö-; A2 "Ölçmek"
Ör-; A1 "Örmek"
Öt-; A1 "Geçmek"
Ötö-; A1 "Yapmak"
Saba-; A1 "Dövmek"
Sagın-; A1 "Özlemek"
Sakta-; A2 "Saklamak", A3 "Elinde
bulundurma"
Sal-; A6 "Haşlamak", A17 "Giymek"
Sana-; A3 "Saymak"

Say-; A2 "İşlemek", A4 "İddia olarak
koymak"
Sep-; A3 "Saçmak, ısı ve ışık"
Serp-; A2 "Silkmek"
Sez-; A1 "Sezmek", A2 "Farkına varmak",
A3 "Hissetmek", A4 "Addetmek"
Sıdır-; A4 "Fermuarı kapatmak"
Sık-; A2 "Sıkmak"
Sıla-; A2 "Okşamak", A3 "Sıvazlamak"
Sına-; A1 "Sınamak", A2 "İmtihan etmek",
A3 "Denemek"
Sız-; A2 "Çizmek", A3 "Çizgi biçiminde
yaralamak"
Silk-; A1 "Silkmek", A2 "Sarsmak"
Sok-; A6 "İçmek"
Sor-; A2, A3 "Soğurmak, A4 "İçmek", A6
"Sigara içmek", A7 "Çekmek"
Soy-; A2 "Kesmek", A3 "Vahşice
öldürmek"
Soz-; A3 "Uzatmak"
Sun-; A7 "Sunmak"
Sür-; A2 "Düzlemek", A3 "Silmek"
Sürö-; A1 "Atları coşturmak için
bağlamak"
Süy-; A1 "Sevmek", A2 "Aşık olmak"
Süyö-; A2 "Desteklemek", A3 "Yardım
etmek"
Süyrö-; A1 "Sürüklemek"
Süz- (II); A2 "Çarpmak"
Şıka-; A1 "Doldurmak", A2 "Mideyi
doldurmak"
Şile-; A3 "Beddua etmek"
Şılte-; A5 "Sallamak", A7 "Adım atmak"
Şimi-; A1 "Emmek"
Tala-; A3 "Talan etmek"
Tan-; A1 "İnkâr etmek", A2 "Bıkmak"
Tanda-; A2 "Tercih etmek"
Tañ-; A1 "Bağlamak"
Tap-; A2 "Bulmak", A7 "Bilmek"
Tara-; A1 "Taramak"
Tart-; A2 "Çekmek", A9 "İçmek", A13
"Benzemek", A19 "Fala bakmak", A25
"Hakim olmak", A28 "Geri almak"
Tat-; A1 "Tatmak", A3 "Tadına bakmak",
A4 "Hissetmek"
Tep-; A2 "Tekme atmak", A3 "Basarak
sıkıştırmak"
Ter-; A1 "Dermek", A2 "Yolmak"
Teske-; A1 "Sorgulamak"
Teş-; A1 "Delmek", A2 "Yaralamak"

Teyle-; A1 "Hizmet vermek", A3
"Hayvanlara bakmak"
Tıy-; A1 "Yasaklamak"
Tık-; A2 "İnşa etmek"
Til-; A2 "Kesmek", A3 "Tarla sürmek"
Tint-; A1 "Didikleme"
Toku-; A1 "Eyerlemek"
Tomkor-; A1 "Devirmek"
Tono-; A1 "Soymak"
Toot-; A1 "Etkienmek", A2 "Saygı göstermek"
Tos-; A1 "Engellemek", A2 "Kapatmak", A3 "Kuşatmak", A4 "Yaklaştırmak"
Tök-; A1 "Dökmek", A2 "Ödemek", A3 "Güzel söylemek", A5 "Dağıtmak"
Tölö-; A4 "Ödemek"
Törö-; A2 "Sebepl olmak"
Tuura- (II); A1 "Doğramak"
Tür-; A1 "Dürmek", A2 "Kıvırmak"
Türt-; A1 "İtmek", A3 "Güç uygulayarak açmak", A5 "Kendisinden uzaklaştırmak"
Tüşün-; A1 "Anlamak"
Tüy-; A4 "Saçı toplamak"
Uk-; A2 "Dinlemek", A3 "Söz dinlemek", A4 "Uymak"
Uku-; A1 "Eliyle dürtmek"
Ula-; A2 "Devam etmek"
Unut-; A1 "Unutmak"
Ur-; A2 "Dövmek", A5 "Zarar vermek",
Üyrön-; A2 "Öğrenmek"
Üz-; A3 "Kesmek, durdurmak"
Zeki-; A1 "Azarlamak"

4. kim] + [kime] + fiil

Acılda-; A2 "Karşıdakine fırsat vermeden konuşmak"
Aylan-; A6 "Dönüşmek", A9 "Geri gitmek", A13 "Yansımak"
Bar-; A1 "Varmak", A3 "Yapmak"
Bas-; A1 "Yürümek"
Bat-; A3 "Bir şey yapmak için cesaret etmek", A4 "Dalmak"
Bış- (I); A3 "Ustalık kazanmak"
Cabış-; A3 "Yapışmak", A4 "Bulaşmak"
Cak-; A2 "İyi gelmek"
Calbar-; A1 "Yalvarmak"
Calga-; A1 "Ulamak"
Canı-; A2 "Bilemek"
Cara-; A4 "Yaramak"
Caşa-; A4 "Geçinmek"

Cat-; A7 "Tedavi görmek"
Cet-; A1, A2, A4, A5, A7, A9, A10, A11
Cit-; A1 "Ulaşmak", A2 "Kavuşmak"
Cügün-; A2 "Baş eğmek", A3 "Yalakalık yapmak"
Cür-; A2 "Gezinmek", A7 "Bir şeyin yerini değiştirmek"
Çal-; A6 "Katmak"
Çap-; A1 "Vurmak"
Çık-; A2 "Bir şeyin yukarisına çıkmak", A26 "Boy ölçüşmek", A33 "Kadın evlenmek", A38 "İşe başlamak", A41 "Eğlenmek için çıkmak"
Çire-; A1 "Dayanmak"
Çök-; A4 "Çok düşünmek"
Çömü-; A2 "Dalıp gitmek"
Çulga-; A1 "Sarmak"
Çurka-; A1 "İleriye doğru koşmak", A4 "Sürekli bir yer gitmek"
Daa-; A1 "Göze almak"
Irgı-; A1 "Atlamak, zıplamak"
İşen-; A1 "İnanmak", A2 "Güvenmek"
Kaka-; A1 "Yemek boğazında kalmak", A2 "Ne diyeceğini bilememek", A3 "Nefes alamamak"
Kal-; A7 "Uğramak"
Kan-; A2 "Bir şeye doymak"
Kara-; A4 "Yaşa girmek", A5 "Tabi olmak"
Kel-; A1, A2, A3 "Yaşa girmek", A4 "Kadar olmak"
Kenel-; A2 "Sahipl olmak"
Kızgan-; A1 "Kıskanmak"
Kir-; A1 "Girmek", A2 "Ulaşmak", A5 "Yaş almak", A6 "Kabul edilmek", A7 "Başlamak", A9 "İşe girmek", A11 "Katılmak", A12 "Kanmak", A20 "Suya dalmak", A22 "Saldırmak", A23 "Duyguyu içinde yaşatmak", A26 "Batmak"
Kon-; A1 "Konmak", A2 "Oturmak", A4 "Yerleşmek", A5 "Konuk olmak", A9 "Konmak"
Koro-; A2 "Harcanmak"
Koy-; A7 "Kanal değiştirmek", A11 "Bir şeyin çıkmasını sağlamak"
Köç-; A1 "Göçmek", A2 "Yer değiştirmek", A9 "Sırası gelmek", A10 "Aktarılmak"
Kön-; A1 "Kabul etmek", A2 "Alışmak"

Kuy-; A3 "Dökülmek", A5 "Araç deposunu doldurmak"
Kül-; A3 "Birine gülmek"
Küy-; A7 "Yanmak", A13 "Acımak", A18 "Çok sevmek"
Maşık-; A1 "Alışmak"
Min-; A2 "Binmek"
Müçü-; A1 "Yetişememek"
Nuska-; A1 "İşaret etmek"
Okşo-; A1 "Benzemek"
Orno-; A3 "Yaygın duruma gelmek"
Otur-; A1 "Oturmak", A3 "Uygun gelmek", A7 "Göreve gelmek"
Ökün-; A1 "Bir şeye pişman olmak"
Öt-; A3 "Saplanmak", A5 "Delmek, yarmak", A6 "Sözü geçmek", A11 "Başlamak", A15 "Kazanmak"
Sep-; A2 "Ekmek"
Sın-; A2 "Kırgınlık duymak"
Sıyın-; A4 "Ayin yapmak"
Sızda-; A2 "Sızlamak"
Si,-; A5 "Karışmak"
Suu-; A2 "Soğumak"
Şılta-; A1 "Bahane etmek"
Tabın-; A1 "Tapmak"
Tart-; A15 "Birini savunmak", A20 "Hızla vurmak"
Taya-; A1 "Dayamak", A2 "Ulaşmak", A3 "Bir şeye dayanmak"
Tırış-; A2 "Çabalamak", A3 "İnat etmek"
Tiy-; A1 "Değmek", A3 "İsabet etmek", A4 "Ellemek", A5 "Dokunmak", A6 "Ele geçirmek", A7 "Kocaya varmak", A9 "Çalmak", A11 "Hastalanmak", A12 "Uğramak", A14 "Değirmek"
Tokto-; A4 "Durmak", A6 "Yerleşmek"
Tol-; A2 "Dolmak", A3 "Kaplamak", A6 "Yaşını almak"
Toy-; A2 "Gözü doymak", A3 "Bir şeyden bıkmak"
Tun- (II); A2 "Bir şeye doymak"
Tur-; A5 "Göreve gelmek", A15 "Dikilmek"
Tükür-; A1 "Tükürmek"
Tüş-; A3 "Binmek", A6 "Kaplamak", A8 "Yakalanmak", A9 "Derin bir şeyin içine girmek", A11 "Işık vb. düşmek", A12 "Tedavi görmek", A13 "Yarışa katılmak", A14 "Suya girmek", A15 "Yıkanmak", A16 "Malı olmak"

Tüt-; A1 "Dayanmak"
Uç-; A2 "Uçmak", A3 "Uçakla gitmek", A8 "Hızlı yürümek"
Üz-; A4 "Ara vermek"

5. [kim] + [kimde] + fiil

Adaş-; A1 "Yolunu kaybetmek", A4 "topluluktan uzaklaşmak"
Bat-; A5 "Bir şeyin içine girmek"
Bol-; A1 "Bir yerde olmak", A2 "Bulunmak", A3 "Yaşamak"
Boz-; A2 "Dolaşmak"
Caşa-; A5 "Yaşamak", A8 "Oturmak"
Cat-; A6 "Yatmak"
Cür-; A4 "Bir yerde yaşamak", A13 "Kalmak"
Çık-; A40 "Sahneye çıkmak"
Kal-; A12 "Yakalanmak"
Kayı- (II); A4 "Kaymak"
Küy-; A17 "Oyunda yenilmek"
Orno-; A2 "Bir yerde yaşamak"
Otur-; A1 "Oturmak"
Oyno-; A5 "Müzik aleti çalmak"
Sız- (II); A1 "Süzülmek", A2 "Havada uçmak"
Süñü-; A1, A2, A3
Süz- (III); A1 "Yüzmek", A3 "Suyun üstünde durmak"
Tay-; A1 "Kaymak"
Tooru-; A2 "Bir yerde fırsat kollamak"
Tur-; A2 "Yaşamak", A4 "Var olmak"
Tüş-; A22 "Aradan çıkmak, eksik kalmak"

6. [kim] + [kimden] + fiil

Acıra-; A1 "Yerinden ayrılmak", A2 "Bir yerden ya da kimseden uzaklaşmak"
Adaş-; A2 "Kaybetmek, nerede olduğunu bilmemek"
Ak-; A1 "Bir yerden sıvı akmak"
Aş-; A2 "Haddini aşmak", A3 "Geçmek yaş vb."
Aylan-; A1 "Dönmek", A7, A10 "Bir seviyeye ulaşmak", A12
Aynı-; A1 "Sözünden vazgeçmek"
Az-; A1 "Yollara düşmek", A2 "Ayrılmak", A4 "Solmak", A5 "Reddetmek"
Bez-; A1 "Uzaklaşmak", A4 "Bezlemek"
Bök-; A1 "Cenin pozisyonunda yüz üstü yatmak"
Buyta-; A1 "Bir şeyden kaçmak"

Buyuk-; A1 "Yolundan sapmak"
Cada-; A1 "Bıkmak"
Can-; A3 "Sözden dönmek"
Cıdı- (II); A1 "Oyundan çıkmak"
Cüdö-; A1 "Bezme"
Çık-; A1 "İçeriden dışarı çıkmak", A13
"Uzaklaşmak", A21 "Süresi bitip
ayrılmak", A22 "Yapılmak", A25 "Ortaya
çıkarılmak", A30 "Ay, güneş doğmak",
A34 "Boşanmak", A39 "Unutmak", A42
"Üyelikten çıkmak", A43 "Ayrılmak"
Çoçu-; A4 "Korkmak"
Işın-; A1 "Üşenmek"
İrenci-; A2 "İğrenmek"
Kaç-; A3 "Kaçmak"
Kadı-; A1 "Dağın eteğinden gitmek"
Kal-; A8 "Sınıfta kalmak", A11
"Uzaklaşmak"
Karış-; A2 "Açlıktan halsiz düşmek"
Kayt-; A3 "Etkisini yitirmek", A4
"Caymak"
Keç-; A1 "Akarsudan geçmek"
Keç- (II); A1 "Hakkı saydığı bir şeyi
istememez olmak", A2 "Reddetmek", A4
"Yaptığı bir şeyi yapmamak"
Kemi-; A3 "Ulaşmamak"
Kert-; A4 "Koparmak", A5 "Dişleriyle
koparmak"
Ket-; A3 "Gitmek, ölmek", A4 "Yapmak",
A8 "İşten, bir yerden ayrılmak"
Kez-; A2 "Uzaklaşmak"
Kork-; A1 "Korkmak", A3 "Çekinmek,
sakınmak"
Köç-; A8 "Kaymak"
Köşör-; A1 "İnat etmek"
Kula-; A2 "Düşmek", A7 "Kalmak,
başarısız olmak"
Kutul-; A1 "Kurtulmak", A2 "İstenmeyen
bir yerden, bir durumdan uzaklaşmak"
Müçü-; A2 "Geri kalmak"
Oo-; A5 "Belirli bir yaşı geçmek"
Ön-; A4 "Ortaya çıkmak, fayda gelmek"
Öp-; A1 "Öpmek"
Öt-; A7 "Geride bırakmak", A12 "Tesir
etmek", A13 "Bir yeri aşmak", A18 "Bir
yandan girip diğer yandan çıkmak", A19
"Bir şeyin yakınından ya da içinden
gitmek"
Sakta-; A4 "Korumak"
Semir-; A4 "Zenginleşmek"

Tay-; A5 "Caymak", A6 "Korkmak"
Tur-; A1 "Kalkmak, dikilmek", A7
"Oluşmak"
Tüş-; A1 "İnmek", A2 "Araçtan inmek",
A7 "Aşağıya doğru sarkmak"
Tüy-; A1 "Düğüm yapmak"
Uç-; A6 "Bir yerden düşmek"
Ürk-; A1 "Ürkmek"

7. [kim] + [kimle] + fiil

Ak-; A3 "Toplu olarak gitmek"
Aykal-; A1 "Yan yana durmak"
İlees-; A2 "Arayı açmadan ardından
yürümek", A3 "Bir iş için zahmete girmek"
Kagıl-; A2 "Tecrübe kazanmak"
Kel-; A16 "Biriyle birlikte gitmek"
Keşeş-; A1 "Danışmak"
Oyno-; A11 "Oynaşmak"
Öt-; A21 "Bir şey için harcanmak"
Soguş-; A1 "Savaşmak"

8. [kim] + [kimi] + [kime] + fiil

Ak-; A2 "Sıvı maddeler aşağıya yönelmek"
Al-; A16 "Yanına almak"
Arna-; A2 "Tahsis etmek"
Art- III; A1 "Yüklemek", A2 "Görev
vermek"
As-; A3 "İdam etmek"
Bas-; A6 "Mühür basmak"
Ber-; A1 "Vermek, iletmek"
Böl-; A3 "Matematikte bölmek"
Carat-; A3 "İhtiyacını karşılamak"
Cık-; A3 "Ceza ödetmek"
Cıy-; A1 "Yığmak"
Ciber-; A1 "Birisine bir şeyi yollamak"
Cölö-; A2 "Diklemesine dayamak"
Çak- (II); A6 "Kötülemek"
Çakır-; A1 "Çağırarak"
İl-; A1 "Bir şeyi aşağıya doğru asmak", A5
"Geçirmek", A6 "Ayağına geçirmek", A7
"Takmak, kuşanmak"
İmer-; A2 "Birini kendine yaklaştırmak"
Kada-; A1 "İğne ile tutturarak dikmek", A4
"Dik olarak durdurmak"
Kak-; A1 "Çakarak yerleştirmek"
Kıpçı-; A2 "Kıstırmak"
Kıs-; A3 "Sıkıştırmak"
Koş-; A7 "Katmak, bir araya getirmek",
A8 "Sayıları toplamak"
Kotor-; A7 "Değiştirmek"

Koy-; A1 "Bir şeyi bir yere koymak", A3 "Vurmak", A4 "Müsaade etmek", A8 "İşe yerleştirmek", A9 "Defnetmek", A16 "Ad koymak", A17 "Dizmek"
Kötör-; A16 "Bir işi yapmasını sağlamak"
Mal-; A1 "Batırmak"
Oro-; A2 "Sararak bağlamak", A5 "Sarmak"
Sakta-; A1 "Gizli bir yere koymak"
Sal-; A1 "Bir şeyi bir yere bırakmak", A2 "Döşemek", A7 "Yüklemek", A9 "Uğratmak", A10 "Herhangi bir işi vermek", A22 "Birilerinin görüşlerine sunmak"
Sebele-; A2 "Serpemek"
Soz-; A1 "Geremek", A2 "Sunmak"
Süyö-; A1 "Yaslamak"
Şilta-; A2 "Bir işi birine yüklemek"
Şilte-; A1 "Sallamak, sarsmak"
Tart-; A1 "Çekmek", A14 "Kendine alıştırmak"
Taya-; A1 "Dayamak"
Teli-; A1 "Yeni doğmuş hayvanı başkasına emzirtmek", A2 "Alıştırmak"
Türt-; A2 "Sürüklemek, zorlamak"

9. [kim] + [kime] + [ne] + fiil

Aç-; A3 "Yenilik getirmek"
As-; A1 "Asmak"
Ayt-; A4 "Niyette bulunmak"
Ber-; A2 "İkram etmek", A4 "İzin vermek"
Caz-; A6 "Haber vermek"
Çaç-; A1 "Saçmak"
Çal-; A2 "Bağlamak"
İngıra-; A2 "Üstünlük taslamak"
Kaala-; A3 "Dilemek"
Kada-; A6 "Tutturmak"
Kat- (III); A1 "Soru yöneltmek"
Kon-; A8 "Mesafe koymak"
Koş-; A1 "Katmak", A3 "Hayvanı araca koşmak"
Kotor-; A8 "Yollamak, göndermek"
Kötör-; A24 "Götürmek"
Kuy-; A6 "Dökmek, akıtmak"
Sal-; A4 "Hayvanlara yem vermek", A5 "Katmak", A16 "Örtmek"
Sep-; A1 "Serpemek"
Suk-; A1 "Sokmak"
Şilte-; A4 "Saplamak, hızla batırmak"

Tak-; A1 "Takmak", A2 "Asmak", A3 "Görev vermek"
Tart-; A5 "Hediye vermek"
Tik-; A3 "Bitki ekmek", A4 "Fidan dikmek"
Tök-; A4 "Saçmak"
Töşö-; A1 "Döşemek"

10. [kim] + [kimi] + [ne] + fiil

Kötör-; A5 "Kaldırmak, atamak"
Tut-; A4 "Zannetmek"

11. [kim] + [kimle] + [ne] + fiil

Kıy-; A5 "Bir şeyle kesmek"
Or-; A1 "Orakla vb. ekin biçmek"

12. [kim] + [kimi] + [kimle] + fiil

Kada-; A5 "Çivi ile iliştiirmek"
Karma-; A2 "Kuşatmak"
Kıpçı-; A1 "Maşa ile tutmak"
Oro-; A4 "Sarmak"
Oy-; A1 "Sivri bir aletle çukur oluşturmak"
Suz-; A1 "Kepçeyle süzmek"
Şile-; A2 "Eliyle kum toprak süpürmek"
Ut-; A2 "Kazanmak"

13. [kim] + [kimi] + [kimde] + fiil

Küy- (II); A1 "Biri gelinceye kadar bir yerde beklemek"

14. [kim] + [kimden] + [ne] + fiil

Al-; A13 "Kısaltmak, almak"
Böl-; A10 "Ayrarak elde etmek, almak"
Kayrı-; A2 "Dalından toplamak, koparmak"
Kına-; A1 "Uygun bir şekilde ustalıkla bir şeyden üretmek"
Sura-; A2 "Birisinden istemek"

15. [kim] + [kimden] + [kime] + fiil

Böl-; A4 "Ayrırmak tahsis etmek"
Kayt-; A1 "Bir yerden dönmek"
Kotor-; A2 "Bir şeyi bulunduğu bir yerden başka bir yere götürmek", A6 "Nakletmek"
Öt-; A14 "Hastalık geçmek", A17 "Geçmek, soya çekim yoluyla birinde görünmek"

16. [kim] + [kimi] + [kimden] + fiil

Al-; A5 "Görevden almak", A15 "Bir şeyi bulunduğu yerden ayırmak", A10

"Çıkarmak"

Ayır-; A3 "Birbirinden uzaklaştırmak"

Kızgan-; A2 "Kıskanmak"

Korgo-; A2 "Korumak", A5 "Tehlikeli, zor durumları önlemek"

Kör-; A8 "Sorumlu tutmak", A16

"Farketmek"

Küt-; A2 "Beklemek, ummak"

Sıla-; A1 "Okşamak"

Türt-; A4 "Bulduğu yerden aşağı düşürmek"

17. [kim] + [kimi] + [kimden] + [kime] + fiil

Kotor-; A4 "Dili çevirmek", A5

"Aktarmak"

Kuy-; A1 "Sıvı ya da tane durumunda olan şeyleri buldukları kaptan başka bir yere boşaltmak"

Sonuç

Elde edilen veriler doğrultusunda Kırgız Türkçesinde 17 sözdizimsel istem yapısı tespit edilmiştir. Alternatif kullanımların dâhil edildiği bu sözdizimsel istem yapısının her birinin kullanım sıklığı farklıdır. Kırgız Türkçesindeki fiiller, anlam farklılıkları göz önünde bulundurularak oluşturabilecekleri tümce yapıları ve yönetebilecekleri tamlayıcı tipleri bakımından sınıflandırmaya tabii tutulmuştur. Kırgız Türkçesindeki fiillerin istemi 7 tamlayıcı tipiyle [kim], [kimi], [ne], [kime], [kimde], [kimden], [kimle] gerçekleşir. Kırgız Türkçesinde 1 istemli fiillerin 1 sözdizimsel yapısı; 2 istemli fiillerin 6 sözdizimsel yapısı; 3 istemli fiillerin 9 sözdizimsel yapısı; 4 istemli fiillerin 1 sözdizimsel yapısı sergileyebileceği söylenebilir. Kırgız Türkçesinde yer alan fiillerin görünebileceği tümce yapıları şunlardır:

1. [kim] + Fiil

Dagı keçke çeyin çark^[kim] aylandı.

2. [kim] + [kimi] + Fiil

Ayıptuu bolsoñor, ayıp ölçömün^[kimi] özün^[kim] bıç.

3. [kim] + [ne] + Fiil

Er Töştük^[kim] cer^[ne] kezip cürüp türdüü candıktarga tuş boldu.

4. [kim] + [kime] + Fiil

Kiyimime^[kime] uygak^[kim] cabıştı.

5. [kim] + [kimde] + Fiil

Kan^[kim] denede^[kimde] çurkap kagıp cürök erkin erkin.

6. [kim] + [kimden] + Fiil

Ayper^[kim], too balınan^[kimden] tat.

7. [kim] + [kimle] + Fiil

Orusya menen^[kimle] Ukraina^[kim] soguşup catat.

8. [kim] + [kimi] + [kime] + Fiil

Mugalim^[kim] okuuçulardı^[kimi] eki topko^[kime] böldü.

9. [kim] + [kime] + [ne] + Fiil

Al^[kim] konoktordun koluna^[kime] kıldırata suu^[ne] kuydu.

10. [kim] + [kimi] + [ne] + Fiil

Alar^[kim] Kısandı^[kimi] kan^[ne] *kötördü.*

11. [kim] + [kimle] + [ne] + Fiil

Biz^[kim] orok menen^[kimle] buuday^[ne] *orduk.*

12. [kim] + [kimi] + [kimle] + Fiil

Al^[kim] kömürdü^[kimi] kıçkaç menen^[kimle] *kıpçıp aldı.*

13. [kim] + [kimi] + [kimde] + Fiil

Men^[kim] seni^[kimi] mında^[kimde] *küydüm.*

14. [kim] + [kimden] + [ne] + Fiil

Al^[kim] ecesinen^[kimden] kızıl kalem^[ne] *suradı.*

15. [kim] + [kimden] + [kime] + Fiil

Çatırdan^[kimden] cerge^[kime] suu^[kim] *tamgan çok.*

16. [kim] + [kimi] + [kimden] + Fiil

Sen^[kim] meni^[kimi] Anara'dan^[kimden] *kızgandı.*

17. [kim] + [kimi] + [kimden] + [kime] + Fiil

Al^[kim] bul çigarmanı^[kimi] angilis tilinen^[kimden] kırgız tiline^[kime] *kotordu.*

Kaynakça

- Aydın Özkan, I. (2018). *Evensel dilbilgisi ve Türkçede istem*. Gece Akademi.
- Doğan, N. (2011). *Türkiye Türkçesi fiillerinde isteme göre anlam değişiklikleri*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. On Dokuz Mayıs Üniversitesi.
- Karacan, N. (2022). Biçim-sözdizimsel istem: Türkçede durum biçim birimleri ve anlamsal isteme etkileri. *Sosyal Bilimler Ekev Akademi Dergisi*, 92.
- Sağlam, B. (2020). *Doğu grubu ağızlarında istem*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Sağlam, B., Buran, A. (2022). Doğu grubu ağızlarında eylemlerin söz dizimsel istem farklılıkları. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*. C. 6, S. 1, s. 287-315.
- Yılmaz, N. (2016). *Tatar Türkçesinde fiillerin istemi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ordu Üniversitesi.
- Kırgızca-Türkçe Sözlük (2017). (Haz. Ekrem Arıkoğlu, Cıldız Alimova, Rahat Askarova, Bilge Kağan Selçuk), C. I-II, Kırgızistan-Türkiye "Manas" Üniversitesi Yayınları, Bişkek.

Extended Summary

The valency theory is a verb-centered theory defined as the capacity of a verb to create syntactic slots around itself. Although contemporary valency studies also focus on nouns, adjectives, and prepositions, valency fundamentally remains a verb-based theory. More precisely, the valency theory considers the verb as the central element and expresses the quantitative and qualitative relationship between the verb and the nominal or nominal-like elements in a sentence. Syntactic valency is a theory that defines which elements a verb requires in a sentence and the form and characteristics these elements must possess. The theory of valency was introduced by the French linguist Lucien Tesnière in 1959. It considers the verb as the central element of a sentence, acting as a governor (gubernator) that organizes the roles and positions of other elements in the sentence. Syntactic valency is the fundamental aspect of this theory, shaping the syntactic structure of sentences through the governing role of the verb. Syntactic valency determines the types of complements a verb requires in a sentence and their syntactic characteristics. For instance, in Turkish, the verb "yemek" (to eat) typically necessitates an object that specifies what is being eaten. In the sentence "Ali yemek yiyor" (Ali is eating food), the verb "yiyor" governs the

complement "yemek." This structure fulfills the syntactic valency of the verb, which is essential for the verb to convey its complete meaning and function within the sentence. According to the valency theory, complements (valents) are natural extensions of a verb and create "slots" in the syntactic structure. Tesnière emphasized that these slots vary depending on the type and meaning of the verb. Some verbs require obligatory complements like subjects and objects, while others can function with just a subject. Additionally, some complements may be optional, adding flexibility to the sentence structure. This distinction between obligatory and optional complements is a crucial aspect of syntactic valency. Verbs can be categorized based on the number and type of complements they require. These categories include:

Transitive Verbs: These verbs require a direct object. For example, in "kitap okumak" (to read a book), the verb "okumak" (to read) requires an object ("kitap") to form a complete meaning.

Intransitive Verbs: These verbs function without any complements. Examples include "uyumak" (to sleep) or "koşmak" (to run), where the verb conveys a complete meaning with only a subject.

Ditransitive Verbs: These verbs require two complements, such as "Birine kitap vermek" (to give a book to someone), where "birine" (to someone) and "kitap" (book) are the required complements.

Verbs Requiring Indirect Complements: Some verbs require indirect objects. For instance, in "Ali parka gitti" (Ali went to the park), the indirect object "parka" (to the park) completes the meaning of the verb "gitti" (went).

Syntactic valency is not just a grammatical framework but also closely tied to the semantic properties of verbs. For example, the verb "görmek" (to see) typically requires a direct object ("bir şey görmek" - to see something), whereas "düşünmek" (to think) may take both an object and an indirect object. This demonstrates how a verb's meaning directly influences the syntactic structure of a sentence. In his 1978 study, Ruzicka examined valency at three levels: Semantic Valency, Syntactic Valency, and Pragmatic Valency. Syntactic valency is an integral part of these interconnected levels. While a verb's semantic properties dictate which syntactic structures are necessary, the context (pragmatic level) can further diversify these structures. Syntactic valency serves as a fundamental tool for understanding the structure of language. It is not only a key concept in linguistic analysis but also plays a significant role in second-language learning and teaching. For instance, a foreign learner of Turkish can construct accurate sentences by understanding the complements required by Turkish verbs. Additionally, syntactic valency is widely used in computational linguistics and natural language processing (NLP) for grammatical analysis of sentences. Based on the data obtained, 19 syntactic valency structures have been identified in Kyrgyz Turkish. Each of these syntactic valency structures, including alternative usages, exhibits varying frequencies of usage. Verbs in Kyrgyz Turkish are categorized based on the sentence structures they can form and the types of complements they can govern, taking semantic differences into account. The valency of verbs in Kyrgyz Turkish occurs through seven complement types: [who], [whom], [what], [to whom], [in whom/where], [from whom], and [with whom].

In Kyrgyz Turkish, the syntactic valency structures of verbs can be summarized as follows:

1-valent verbs exhibit 1 syntactic structure.

2-valent verbs exhibit 6 syntactic structures.

3-valent verbs exhibit 11 syntactic structures.

4-valent verbs exhibit 1 syntactic structure.

The possible sentence structures in which Kyrgyz Turkish verbs can appear are as follows:

1. [kim] + Verb
2. [kim] + [kimi] + Verb
3. [kim] + [ne] + Verb
4. [kim] + [kime] + Verb
5. [kim] + [kimde] + Verb
6. [kim] + [kimden] + Verb
7. [kim] + [kimle] + Verb
8. [kim] + [kimi] + [kime] + Verb
9. [kim] + [kime] + [ne] + Verb
10. [kim] + [kimi] + [ne] + Verb
11. [kim] + [kimle] + [ne] + Verb
12. [kim] + [kimi] + [kimle] + Verb
13. [kim] + [kimi] + [kimde] + Verb
14. [kim] + [kimden] + [ne] + Verb
15. [kim] + [kimden] + [kime] + Verb
16. [kim] + [kimi] + [kimden] + Verb
17. [kim] + [kimi] + [kimden] + [kime] + Verb